

of a teacher of a higher school]. Nauka i osvita: Zbirnyk nauk. prats'. Kharkiv: NTU „KHP”, S. 373–380. [in Ukrainian].

14. Profesijna etyka vchytelya: chas i vymohy [Professional ethics of a teacher: time and requirements]. / Za zah. red. B. M. Zhebrows'koho. K., 2000. 78 s. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕБОРАК Катерина Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: розвиток морально-етичної культури майбутніх учителів історії в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NEBORAK Kateryna Oleksandrivna – postgraduate student of the department pedagogy and special education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Research interests: development of moral and ethical culture of future history teachers in the educational environment of a higher education institution.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 374.017.4

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-252-256

ОПАРІН Дмитро Володимирович –

магістрант кафедри позашкільної освіти

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9451-5117>

e-mail: 21ipf.d.oparin@std.npu.edu.ua

ШЕВЧЕНКО Олександр Анатолійович –

викладач кафедри позашкільної освіти

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0881-0326>

e-mail: o.a.shevchenko@npu.edu.ua

**МОДЕЛЬ ГРОМАДСЬКОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ГУРТКАХ
ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

У статті актуалізується проблема розвитку громадянського суспільства та громадянського виховання молоді як важливого педагогічного напрямку в сучасних умовах. Подано огляд нормативно-правового забезпечення, що відображає державну політику у сфері розвитку громадянського суспільства, а також висвітлені результати аналізу останніх досліджень, які показують, що основна увага у останні роки приділяється вивченню проблем формування громадянської компетентності школярів. При цьому констатовано, що питання системного впровадження громадянського виховання у закладах позашкільної освіти не висвітлені у наукових дослідженнях. Мета дослідження полягає у обґрунтуванні сучасного стану громадянського виховання учнівської молоді та моделі його реалізації в умовах гуртків гуманітарного напрямку позашкільної освіти. Розкрита сутність і значення громадянського виховання у контексті загального розвитку особистості. Дослідження наявного стану розвитку громадянської компетентності серед молоді показало його незадовільність. Проаналізована сукупність проблем, які спричиняють низьку ефективність громадянського виховання дітей і молоді в Україні. У статті обґрунтовується потенціал гуртків гуманітарного напрямку позашкільної освіти у напрямку громадянського виховання дітей і молоді, а також подається структура комплексної моделі громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку, метою якої було визначення методологічного підходу до вирішення проблеми розвитку громадянської компетентності школярів з позиції особистісно-орієнтованого, ціннісного і діяльнісного підходів. Запропонована модель розкриває сутність організаційно-педагогічної діяльності у напрямку громадянського виховання відповідно до системи компонентів: цільового, змістового, операційно-діяльнісного, критеріального і результативного. Надається обґрунтування системи цілей освітньо-виховного процесу у гуртках гуманітарного напрямку у сфері громадянського виховання (стратегічних, тактичних та оперативних), педагогічних принципів і цінностей, змістових орієнтирів, організаційних форм, критеріїв та показників для оцінки досягнення поставлених цілей.

Ключові слова: гуманітарний напрям позашкільної освіти, громадянське виховання, громадянська компетентність, гурткова робота, позашкільна освіта, педагогічна модель.

OPARIN Dmytro Volodymyrovych –

graduate student of the department of after-school education

Dragomanov Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9451-5117>

e-mail: 21ipf.d.oparin@std.npu.edu.ua

SHEVCHENKO Oleksandr Anatoliyovych –

teacher of the department of after-school education

Dragomanov Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0881-0326>

e-mail: o.a.shevchenko@npu.edu.ua

**MODEL OF PUBLIC EDUCATION IN HUMANITARIAN GROUPS
OF AFTERSCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS**

The article updates the problem of the development of civil society and civic education of youth as an important pedagogical direction in modern conditions. An overview of regulatory and legal support reflecting state policy in the field of civil society development is provided. The

results of the analysis of the latest studies are highlighted, which show that the main attention in recent years is devoted to the study of the problems of the formation of civic competence of schoolchildren. The issue of systematic implementation of civic education in after-school education institutions has not been covered in scientific studies. The purpose of the research is to substantiate the current state of civic education of schoolchildren, as well as to highlight the model of its implementation in the conditions of humanitarian group work of after-school education. The essence and significance of civic education in the context of general personality development is revealed. The study of the current state of development of civic competence among young people showed its dissatisfaction. The set of problems that cause the low effectiveness of civic education of children and youth in Ukraine is analyzed. The article substantiates the potential of humanitarian group work of after-school education in the direction of civic education of children and youth. The structure of a complex model of civic education in humanitarian group work is presented. Its purpose is to define a methodological approach to solving the problem of the development of civic competence of schoolchildren from the standpoint of person-oriented, value-based and activity-based approaches. The proposed model reveals the essence of organizational and pedagogical activity in the direction of civic education according to the system of components: target, content, operational, criterion and result. The justification of the system of goals of the educational process in humanitarian group work in the field of civic education (strategic, tactical and operational) is provided. Pedagogical principles and values, content orientations, organizational forms, as well as criteria and indicators for evaluating the achievement of set goals are defined.

Keywords: afterschool education, civic education, civic competence, group work, humanitarian direction of afterschool education, pedagogical model.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток громадянського суспільства прямо впливає на становлення демократичної і правової держави, що є цільовими орієнтирами України як майбутнього члена Європейського Союзу та відображається у державній політиці. Упродовж останніх років було затверджено низку нормативно-правових документів, що спрямовані на активізацію процесу розбудови громадянського суспільства в Україні, серед яких: Закон України «Про громадські об'єднання» (2013 р.), «Національна стратегія розвитку громадянського суспільства на 2021-2026 рр.» (2021 р.), «Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр.» (2020 р.), «Концепція розвитку громадянської освіти в Україні» (2018 р.).

В умовах демократії громадянське суспільство охоплює різні напрямки суспільної діяльності, що передбачають об'єднання громадян для прийняття спільних рішень, захисту їхніх інтересів та прав, взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, бізнесом і політичними організаціями. Усе це вимагає підвищення якості громадянської освіти і виховання серед молоді, яка у подальшому буде здатна до реалізації громадянських функцій і покращення умов для розвитку демократичних цінностей у власній державі.

Виокремлення поняття громадянського виховання та розвиток даної проблеми у педагогічній думці відбулося на теренах Європи як самостійний напрямок лише на початку ХХ століття. Зокрема, важливим вкладом стала робота Г. Кершенштайнера, у якій були обґрунтована сутність громадянсько-державного виховання та його зміст через послідовне привчання дітей і молоді до необхідності відповідальної роботи кожного громадянина на користь власної держави [9]. Громадянське виховання є цілеспрямованим процесом формування відповідального, свідомого і компетентного громадянина, діяльність якого буде спрямована на розвиток й розбудову демократичного суспільства і правової держави. Саме тому, виникає проблема педагогічного пошуку для впровадження громадянського виховання в усіх освітніх ланках, зокрема системі позашкільної освіти.

Враховуючи те, що освітньо-виховна діяльність гуманітарного напрямку позашкільної освіти спрямована на забезпечення розвитку талантів і обдарувань вихованців, формування у них знань і практичних навичок у сфері соціально-гуманітарних наук [3], реалізація цілей громадянської освіти дітей і молоді у гуртках даного напрямку є можливою і актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні та методичні аспекти громадянського виховання учнів у закладах загальної середньої освіти стали предметом дослідження П. Вербицької. Аналіз досвіду реалізації громадянського виховання у країнах Європейського Союзу продемонстровано у статті І. Дзюбенко. Питання формування громадянськості у закладах освіти представлені у роботах В. Муромець та Н. Чернухи. Теоретичні і методичні питання виховання громадської відповідальності представлені у дослідженнях К. Пекач. Педагогічні підходи до громадянського виховання учнів розкриваються у працях О. Гевко, О. Внукової, Н. Дерев'яно, І. Сахневич, О. Севастьянкової, І. Павленко, В. Приходько, В. Рогозіної, К. Чорної та ін. Досить широко у науковій літературі представлене питання формування і розвитку громадянської компетентності учнівської молоді, зокрема у публікаціях Л. Ілійчук, Л. Кульбач, О. Пуш, Н. Рудницької та ін.

Деякі питання розвитку громадського виховання у системі позашкільної освіти розкриваються у статті О. Биковської і О. Єгорової, проте проблема впровадження системи громадянського виховання у закладах позашкільної освіти не знайшла відображення у педагогічних дослідженнях. У результаті аналізу останніх публікацій встановлено, що у останні роки увага вчених до питання громадянської освіти і виховання молоді знизилася, хоча це не заперечує його актуальності. Навпаки, враховуючи державну політику в сфері євроінтеграції, проблеми розвитку громадянського суспільства і громадянського виховання молоді потребують розробки і вирішення.

Мета статті – висвітлити стан громадянського виховання учнів у закладах позашкільної освіти та обґрунтувати педагогічну модель громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Демократичний устрій держави вимагає від людей не тільки політичної активності, а й усвідомленого ставлення до власної ролі у суспільному житті та активної діяльності відповідно до власних переконань і демократичних цінностей [9]. Досягнення цих цілей реалізується шляхом впровадження громадянської освіти і виховання у державі.

Дослідники зазначають, що громадянське виховання засноване на системі культурних, традиційних, філософських і релігійних цінностей, які визначають вектор виховних зусиль, зосереджених на формуванні громадянина [8]. Громадянське виховання має на меті формування особистості з високим рівнем моральності, критичного мислення та почуття власної

гідності, яка буде поважати демократичні цінності, державні закони, права і свободи людей. Результатом громадянського виховання має бути свідомий громадянин, який характеризується готовністю і здатністю до продуктивної діяльності на благо суспільства і держави [7].

Можна констатувати, що наявний стан громадянської свідомості серед української молоді не відповідає вимогам до поведінки громадянина, як повноцінного члена громадянського суспільства. Вони не здатні до якісного виконання цивільних обов'язків і ефективного вирішення конфліктів на рівні «державо-громадянин», «громадянин-громадянська спільнота» [2].

Більшість вчених зауважує, система громадянського виховання в Україні потребує суттєвих змін як у змісті, так і у методології. Наразі досить нестійкими вважаються знання серед української молоді власних громадянських прав і обов'язків, а також їхня громадянська позиція. Показником низького рівня громадської і політичної культури, а отже й ефективності громадянського виховання, є той факт, що молоді українці проявляють низку активності на виборах. При цьому, більшість виборців, які все-таки голосують, обирають кандидатів, керуючись «іраціонально-емоційними» критеріями і не проявляють довіри до своїх обранців [4].

О. Батищева визначила сукупність проблем, що зумовлюють низьку ефективність громадянського виховання в Україні, серед яких: питання громадянського виховання часто ототожнюються з проблемами національно-патріотичного виховання; песимізм та невпевненість у своїх силах серед молоді та педагогів; відсутність практичного підкріплення дієвості принципів і цінностей функціонування громадянського суспільства; конфлікт власних цінностей сучасної молоді та її оточення з демократичними цінностями; відсутність у суспільстві поваги до влади, державних законів та прав іншої людини [1].

Опитування серед педагогічних працівників позашкільних закладів показало, що більшість з них вважають можливим і перспективним вирішення проблем громадянського виховання молоді у гуртках гуманітарного напрямку позашкільної освіти. При цьому, система громадянського виховання у закладі позашкільної освіти має враховувати сучасні реалії соціального і політичного життя у країні – неузгодженість та спонтанність зусиль, спрямованих на демократизацію суспільства; низький рівень довіри до демократичного устрою; недостатній рівень демократичності відносин між суспільством і державою.

У результаті теоретичного дослідження встановлено, що для системного розв'язання проблем з розвитку громадянських компетентностей вихованців у гуртках гуманітарного напрямку необхідно запропонувати комплексну модель громадянського виховання, яка б враховувала сучасні тенденції розвитку громадянського суспільства і базувалася на кращих педагогічних традиціях.

Потрібно зауважити, що існує декілька моделей громадянського виховання, які можна зустріти у закладах освіти у різних варіантах:

- предметна модель – ґрунтується на вивченні дисциплін, спрямованих на освоєння наукових знань у

сферах прав людини, політології, історії, суспільствознавства та ін.;

- міжпредметна модель – охоплює сукупність прийомів і методів, що характеризується загальною ціннісною спрямованістю виховної роботи;

- інноваційно-практична модель – заснована на впровадженні у роботу закладу педагогічних розробок, сценаріїв, творчих справ, що забезпечують результативність виховної роботи з проблем громадянського виховання учнівської молоді;

- інституційна модель – спрямована на впровадження у практику закладу освіти дієвої системи учнівського самоврядування з надання йому статусу центру громадських та культурних зв'язків;

- проектна модель – пов'язана з розробкою та реалізацією проектів суспільно-політичного, патріотичного спрямування.

За матеріалами педагогічних досліджень та узагальнення практичного досвіду педагогів позашкільної освіти було розроблено модель громадянського виховання учнів у гуртках гуманітарного профілю позашкільної освіти. У моделі враховані перспективні зміни у роботі закладу позашкільної освіти, спрямовані на створення додаткових можливостей для громадянського виховання дітей і молоді через активізацію їхніх особистісних ресурсів, впровадження механізмів продуктивної громадсько-орієнтованої діяльності та створення єдиного інформаційно-соціального простору.

Модель громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку включає такі компоненти: цільовий (мета, завдання, закономірності, принципи, умови успішності реалізації моделі), змістовний (зміст освітньо-виховної діяльності, що розкривається через визначення конкретних напрямів громадянського виховання), операційно-діяльнісний (визначення організаційних форм і методів громадянського виховання), критеріальний (визначення критеріїв і показників ефективності реалізації програм з громадянського виховання учнів у гуртках), результативний (визначення проміжних та підсумкових термінів визначення результативності окремих напрямів громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку).

Цільовий компонент включає певну ієрархію цілей: стратегічної (розробка ефективної системи громадянського виховання, спрямованої на формування морально-етичних та громадянських якостей вихованців), тактичних (розвиток у вихованців мотивації до самореалізації як громадянина, патріота і високоморальної особистості), оперативних (формування в учнів якостей громадянина, високоморальної особистості, патріота, забезпечення духовних потреб).

Завданнями розробленої моделі громадянського виховання полягають у: визначенні сукупності моральних та громадянських якостей особистості, формування яких має відбуватися під час залучення учнів до гуртків гуманітарного профілю; встановленні етапів і розробки змісту діяльності гуртків гуманітарного напрямку з формування цих якостей; здійсненні відбору ефективних форм та методів освітньо-виховної діяльності для учнів кожної вікової категорії.

Комплексна модель громадянського виховання дітей і молоді у гуртках гуманітарного напрямку

позашкільної освіти ґрунтується на ключових педагогічних принципах: включення вихованців у досвід громадянської дії; єдність громадянського, патріотичного та морально-етичного виховання; пріоритетність групових форм роботи; гуманістична спрямованість громадянського виховання; систематичність та послідовність; створення умов для актуалізації норм і правил громадянської поведінки; варіативність та різноманіття соціально- та особистісно-орієнтованої діяльності.

В основі моделі громадянського виховання були покладені демократичні цінності: активна життєва позиція громадянина, особиста ефективність, правдивість і істина, критичне мислення, взаємоповага членів суспільства, відкрита комунікація та ефективна співпраця, права людини і спільний захист цих прав [6].

Змістовий компонент відображає напрямки діяльності гуртків гуманітарного напрямку – освітня, пошуково-дослідницька, проєктна, екскурсійна. Реалізація програм з позашкільної освіти гуманітарного напрямку повинні бути розраховані на весь шкільний період та умовно поділені на три вікові етапи: I етап – молодший шкільний вік (7–10 років), II етап – середній (10–14 років); III етап – старший шкільний вік (14–18 років). Після закінчення кожного етапу вихованці повинні опанувати сукупністю знань, умінь та навичок, які виділені на основі наукових критеріїв.

Організаційними формами виховної роботи у гуртках гуманітарного напрямку передбачено: бесіди, перегляд і обговорення тематичних фільмів, зустрічі з громадянськими діячами, тематичні свята і вечори, екскурсії, соціальні проєкти, громадські акції, колективні справи, конкурси тощо.

В якості критеріїв і показників розвитку громадянської компетентності вихованців гуртків гуманітарного напрямку виділені критерії: 1) когнітивний (повнота і глибина знань про громадянське суспільство і державу, громадянські права та обов'язки, суспільні норми); 2) мотиваційно-особистісний (наявність соціально значимих мотивів до громадянської діяльності; сформованість громадянських якостей (національна гідність, громадянський обов'язок, толерантність, патріотизм, гуманізм та ін.); 3) діяльнісно-поведінковий (наявність досвіду громадянської діяльності, ступінь розвитку соціальної активності, ініціативність). Типові рівні (низький, середній і високий) відображають сутнісні зміни у розвитку громадянської компетентності вихованців у результаті діяльності керівника гуртка.

Результативний компонент моделі громадянського виховання охоплює результати педагогічної діяльності у закладі позашкільної освіти за гуманітарним напрямом. Його метою є створення системи відстеження позитивної динаміки у зростанні рівня сформованості громадянської компетентності і вихованості в учнів, що відвідують відповідні гуртки.

Відповідно до рекомендацій американських вчених з Інституту Хадсона, система громадянської освіти і виховання має включати такі компоненти:

1) наявність навчально-методичного забезпечення за різноманітними напрямками функціонування демократичного суспільства;

2) реалізація проєктів, покликаних сприяти усвідомленню учнями демократичних ідей, що були реалізовані у певних соціально-політичних інститутах на практиці;

3) приділення уваги вивченню історії розвитку демократії у власній державі;

4) створення умов для формування в учнів розуміння сучасного стану розвитку демократії у світі та її альтернатив [5].

Варто звернути увагу, що ефективна реалізація моделі громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку тісно пов'язана із рівнем кваліфікації педагогів позашкільної освіти, що має відповідати сучасним вимогам: керівник гуртка має бути фахівцем у певному напрямі та глибоко освіченою і творчою особистістю, він повинен відстежувати та реалізовувати новітні тенденції у освіті. У зв'язку зі специфікою професійної діяльності педагогів гуманітарного напрямку, гостро стоїть проблема пошуку особливих підходів до організації та змісту підвищення їхньої кваліфікації.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку дослідження. У результаті дослідження встановлено, що виховання активної громадянської позиції і формування низки морально-етичних якостей школярів має бути цілеспрямованим, безперервним і спеціально організованим процесом. Залучення учнів до особистісно-значущої громадянської діяльності у гуртках гуманітарного напрямку позашкільної освіти буде сприяти одержанню ними громадянського досвіду для подальшої самореалізації у суспільстві та готовності до виконання власного громадянського обов'язку.

Результатом дослідження стала розробка моделі громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку, що відображає ключові організаційно-педагогічні процеси, спрямовані на його реалізацію у закладі позашкільної освіти: визначення цілей, завдань, принципів, ціннісних орієнтацій, змістових напрямів, організаційних заходів та заходів з визначення результативності роботи у гуртках гуманітарного напрямку з громадянського виховання учнів.

Обрані підходи до реалізації громадянського виховання у гуртках гуманітарного напрямку позашкільної освіти передбачають врахування вікових особливостей учнів, трансформацію відносин із суб'єктно-об'єктних на діалогові, суб'єкт-суб'єктні. Центральним місцем даної моделі є питання особистісного розвитку учнів і стимулювання їхнього саморозвитку у сфері громадянської освіти.

Варто зазначити, що дана стаття не вичерпує всіх аспектів змісту розглянутої проблеми та вимагає подальшої роботи у напрямку вивчення можливості налагодження системних зв'язків між закладами загальної середньої і позашкільної освіти у напрямку формування громадянських компетентностей учнівської молоді.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Батіщева О. Громадянська освіта як інструмент формування громадянського суспільства в Україні: проблеми та шляхи їх подолання. 2013. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/2367/>.
2. Бойчук М. А. Запровадження громадянської освіти в Україні як необхідна умова виховання демократії. Режим доступу: <http://novyn.kpi.ua/2011-1/05-filos-Bojchuk.pdf/>.
3. Закон України «Про позашкільну освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>.
4. Дем'янчук О. П. Політична і громадянська освіта як політичний інститут: потреба формування в Україні. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 102. С. 412-416. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_102_110.

5. Ковальчук О. Серйозна гра в демократію: громадянська освіта у школах України. *Віче*. № 1-2. 2007. Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/465/>.

6. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text>.

7. Кравченко Т. В. Громадянське виховання у працях українських та британських учених. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. VI (68), Issue: 164.

8. Павленко І. Г. Громадянське виховання учнів початкової школи. Освіта України в умовах військового конфлікту на Донбасі : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Лисичанськ : ФОП Пронькіна К. В. 2017. 219 с. С. 150-154.

9. Ремех Т. О. Основні завдання громадянської освіти як складника освітньої галузі нового стандарту. Електронний збірник наукових праць ЗОШПО. № 3(45). 2021. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/728308/1/Ремех%20Т.О_тези.pdf.

10. Федорова Є. В. Основні завдання громадянського виховання студентів з особливими потребами. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/6677/1/Федорова.pdf>.

REFERENCES

1. Batischcheva, O. (2013). Hromadianska osvita yak instrument formuvannya hromadianskoho suspilstva v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh podolannya [Civic education as a tool for the formation of civil society in Ukraine: problems and ways to overcome them]. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/2367/>.

2. Boichuk, M. A. (2011). Zaprovdzhennia hromadianskoi osvity v Ukraini yak neobkhidna umova vykhovannia demokratiï [Introduction of civic education in Ukraine as a necessary condition for education of democracy]. URL: <http://novyn.kpi.ua/2011-1/05-filos-Boichuk.pdf>.

3. Zakon Ukrainy «Pro pozashkilnu osvitu» [The Law of Ukraine "On Afterschool Education"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>.

4. Demianchuk, O. P. (2015). Politychna i hromadianska osvita yak politychnyi instytut: potreba formuvannia v Ukraini [Political and civic education as a political institution: the need for formation in Ukraine]. *Hileia: naukovyi visnyk*. Vyp. 102. S. 412-416.

5. Kovalchuk, O. (2007). Seriozna hra v demokratiï: hromadianska osvita u shkolakh Ukrainy. *Viche*. № 1-2. URL: <http://www.viche.info/journal/465/>.

6. Kontseptsiiia rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini [Concept of development of civic education in Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text>.

7. Kravchenko, T. V. (2018). Hromadianske vykhovannia u pratsiakh ukrainskykh ta brytanskykh uchenykh [Civic education in the works of Ukrainian and British scientists]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. VI (68), Issue: 164.

8. Pavlenko, I. H. (2017). Hromadianske vykhovannia uchniv pochatkovoï shkoly [Civic education of primary school students]. *Osvita Ukrainy v umovakh viiskovoho konfliktu na Donbasi : mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. Lysychansk : FOP Pronkina K. V.* S. 150-154.

9. Remekh, T. O. (2021). Osnovni zavdannia hromadianskoi osvity yak skladnyka osvitnoi haluzi novoho standartu [The main tasks of civic education as a component of the educational field of the new standard]. *Elektronnyi zbirnyk naukovykh prats ZOIPPO*. № 3(45). URL: https://lib.iitta.gov.ua/728308/1/Ремех%20Т.О_тези.pdf.

10. Fedorova, Ye. V. (2013). Osnovni zavdannia hromadianskoho vykhovannia studentiv z osoblyvymy potrebamy [The main tasks of civic education of students with special needs.]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/6677/1/Федорова.pdf>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ОПАРІН Дмитро Володимирович – магістрант кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: громадського виховання учнів у гуртках гуманітарного напрямку позашкільної освіти.

ШЕВЧЕНКО Олександр Анатолійович – викладач кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: громадського виховання учнів у гуртках гуманітарного напрямку позашкільної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

OPARIN Dmytro Volodymyrovych – graduate student of the department of after-school education Dragomanov Ukrainian State University.

Scientific interests: public education of students in humanitarian circles of extracurricular education.

SHEVCHENKO Oleksandr Anatoliyovych – teacher of the department of after-school education Dragomanov Ukrainian State University.

Scientific interests: public education of students in humanitarian circles of extracurricular education.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 37.01+[004.9:004.77]

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-256-260

ОСТАПІЙОВСЬКА Ірина Ігорівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики початкової освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1208-7230>
e-mail: shuhlyadka@ukr.net

ОСТАПІЙОВСЬКИЙ Ігор Євгенович –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту освіти
Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7152-4168>
e-mail: i-ost@ukr.net

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

У статті обґрунтовано необхідність актуалізації змісту виховної діяльності педагога початкових класів, при цьому наголос зроблено на необхідності врахування реалій сьогодення та необхідності застосування інформаційних технологій як необхідної складової освітнього процесу.

На основі дефініції феноменів «виховання», «форми виховання», «методи виховання», «засоби виховання» та аналізу ситуації у державі й вимог до особистості її громадян актуалізовано мету і зміст виховної діяльності вчителя початкових класів як